

Sygn. akt II C 1053/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie II Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. Barbara Pyz-Kędzierska
Protokolant:	Weronika Menkus

po rozpoznaniu w Warszawie na rozprawie w dniu 9 lipca 2018 roku

sprawy z powództwa J. O., M. O.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza solidarnie od J. O. i M. O. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 5 417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt II C 1053/17

UZASADNIENIE

Pozwem z 23 listopada 2017 r. J. O. i M. O. wnieśli o:

1) ukształtowanie umowy kredytowej z dnia 20 sierpnia 2008 r. nr (...) zawartej zgodnie z regułami udzielania przez Bank – Kredytodawcę kredytów złotych, tj. konwersję tejże umowy w trybie art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez nadanie następującego brzmienia poszczególnym paragrafom:

1/ umowy kredytowej:

§ 1 ust. 3 – wykreślić

§ 1 ust. 3A – wykreślić

§ 1 ust. 8 – Marża banku wynosi 0,525 %.

§ 9 ust. 2 – Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania Decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa WIBOR 3M, powiększoną o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 0,525 %.

§ 9 ust. 3 – Bank, co miesiąc, dokona porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokona zmiany wysokości oprocentowania Kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej WIBOR 3M o co najmniej 0,10 punktu procentowego.

§ 10 ust. 1 zdanie drugie – wykreślić

§ 10 ust. 5 – wykreślić

§ 12 ust. 5 – wykreślić

§ 15 ust. 2 – Od kapitału przedterminowego (...) naliczać będzie odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania dla należności przeterminowanych w walucie polskiej, której wysokość wyznaczana jest jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 z zastrzeżeniem § 9 Umowy i marży banku. Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w dniu zawarcia Umowy ustalone jest w wysokości określonej w § 1 ust. 9.

§ 15 ust. 4 – wykreślić

§ 15 ust. 5 – wykreślić

2/ Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...):

§ 1 ust. 2 – wykreślić

§ 1 ust. 3 – wykreślić

§ 14 ust. 4 zdanie drugie – wykreślić

§ 23 ust. 2 – wykreślić

§ 23 ust. 3 – wykreślić

§ 26 ust. 2 – wykreślić

§ 31 ust. 3 – wykreślić

§ 35 w całości – wykreślić

2) rozliczenie umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych (PLN), obowiązujących w (...) S.A., przy założeniu, że suma kwoty kredytu wynosiła 650.000 zł oraz z zachowaniem zmiennego oprocentowania ustalonego w umowie kredytowej;

3) określenie wysokości pozostających do spłaty rat według zasad kredytu złotowego obowiązującego w Banku – Kredytodawcy;

4) zapłatę dotychczas nienależnie pobranych przez Bank – kredytodawcę świadczeń w wysokości 179.988,52 zł oraz nadpłaconych różnic kursowych (spreadów) w wysokości 9.655,42 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481 § 1 i 2 k.c. od dnia 12 lipca 2017 r. do dnia zapłaty,

5) zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. O. i M. O. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W przypadku nieuwzględnienia powyższych wniosków, J. O. i M. O. wnieśli o:

1) uznanie za bezskuteczne postanowień umownych stosowanych przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. zawartych w § 1 ust. 3A umowy kredytowej

w brzmieniu: „Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji (...) według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. (...)” oraz postanowienia zawarte

w § 10 ust. 4 w brzmieniu „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”;

2) zapłatę dotychczas nienależnie pobranych przez Bank – kredytodawcę świadczeń w wysokości 292.291,90 PLN oraz 45.029,32 CHF wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481 § 1 i 2 k.c. od dnia 12 lipca 2017 r. do dnia zapłaty.

Jednocześnie powodowie w pozwie zawarli oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli o zawarcie umowy kredytowej z uwagi na wprowadzenie ich przez pozwanego w błąd co do wysokości całkowitego kosztu kredytu oraz uchyleniu się od skutków oświadczenia woli o zawarcie umowy o spłatę długu z uwagi na wprowadzenie ich przez pozwanego w błąd co do wysokości całkowitego zadłużenia, zastrzegając sobie zwrot wszelkich kwot pobranych przez pozwanego na podstawie nieważnej umowy kredytowej oraz nieważnej umowy o spłatę długu.

W uzasadnieniu wskazano, że w dniu 20 sierpnia 2008 r. J. O.

i M. O. zawarli umowę kredytu nr (...) z (...) Bankiem, obecnie po przekształceniach własnościowych (...) S.A., opiewającą na kwotę 650.000 złotych polskich. Celem kredytu było finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku (...) położonym w W. przy ul. (...) (...). Okres kredytowania wynosił 264 miesiące, tj. 22 lata. Kwota Kredytu została indeksowana według kursu kupna waluty CHF, podanego w Tabeli kursowej obowiązującej w Banku oraz wypłacona w złotych polskich. Kredyt został wypłacony w transzach, każda transza została przeliczona na CHF według kursu kupna CHF obowiązującego w Banku w dniu wypłaty transzy. Oprocentowanie kredytu jest zmienne, w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,83 %. Zmiana oprocentowania następować miała poprzez zmianę wysokości stopy referencyjnej LIBOR 3M będącego częścią składową oprocentowania na LIBOR 3M obowiązujący w dniu dokonania zmiany oprocentowania. Oprocentowanie stanowiło sumę stałej marży Banku wynoszącej 1,05 %

w stosunku rocznym oraz stopy procentowej ustalonej w wysokości LIBOR 3M. O każdej zmianie oprocentowania Bank miał zawiadomić J. O. i M. O. na piśmie. Bank miał sporządzić i wysłać harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłat kredytu. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z powyższymi postanowieniami nie stanowiła zmiany umowy. Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, będącym integralną częścią umowy.

W dniu 30 marca 2012 r. strony zawarły umowę o spłacie długu, która wprowadziła okres 12 miesięcy karencji w spłacie kredytu, ponadto dokonano w niej zmiany marży kredytu poprzez oznaczenie jej na poziomie 1,80%, a także ustalono spłatę długu w 221 równych ratach kapitałowo-odsetkowych.

Zawarta przez J. O. i M. O. umowa kredytu jest typowym kredytem indeksowanym, tzn. udzielonym w walucie polskiej, przy czym kwota kredytu

w dniu wypłaty została przeliczona na walutę obcą, która to kwota stanowi następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-kredytowych. Wysokość kolejnych rat określana jest zatem w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień.

Klauzule waloryzacyjne zawarte w umowie kredytowej są sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami ustawy Prawo bankowe, a także zostały uznane za niedozwolone przez sądy powszechne. W przedmiotowej umowie kredytu niedozwolone klauzule indeksacyjne odnoszą się jedynie do sposobu jej wykonywania i nie dotyczą świadczenia głównego stron, stanowiącego o istocie i skuteczności tejże umowy, co w konsekwencji daje możliwość zastąpienia postanowień niedozwolonych przez odpowiednie zastosowanie przepisów prawa bezwzględnie obowiązującego. Wobec powyższego umowa o kredyt hipoteczny numer (...) jest częściowo nieważna, jako sprzeczna

z postanowieniami art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, bowiem nie jest możliwa waloryzacja umowna kwoty kapitału na podstawie art. 358¹ k.c.

Gdyby obie strony umowy kredytowej dysponowały wiedzą, że klauzule indeksacyjne zawarte w umowie są nieważne, nie doszło by do jej zawarcia. Kredytobiorcy zdecydowali się na zawarcie umowy kredytowej z mechanizmem indeksacji, ponieważ pracownicy banku przedstawili im ofertę, z której jednoznacznie wynikało, że jest to najkorzystniejsza dostępna na rynku forma kredytu hipotecznego, jednocześnie zapewniono im, że ryzyko kursowe jest minimalne, tzn. wahania kursowe ta rząd wielkości 0,20 zł. J. O.

i M. O. powzięli wątpliwość, co do ważności części umowy kredytowej dopiero po pojawieniu się doniesień w mediach.

Zamiarem J. O. i M. O. było uzyskanie środków finansowych na zakup nieruchomości lokalowej, przy czym miał to być kredyt złotowy, bowiem w tejże walucie byli zobowiązani do pokrycia ceny nabycia nieruchomości. Na kredyt złotowy indeksowany kursem CHF kredytobiorcy zdecydowali się za namowami pracowników pozwanego banku. Przedstawiono im bowiem ofertę, z której jednoznacznie wynikało, że jest to dla nich bardzo korzystne rozwiązanie finansowe – korzystniejsze niż klasyczne kredyty złotowe, a zastosowanie indeksacji spowoduje, że raty kredytu oraz całkowity koszt kredytu będą mniejsze. Nikt nie poinformował kredytobiorców, że waloryzacji podlegać będzie również kapitał, co doprowadzi do sytuacji, w której poprzez zastosowanie tego sprzecznego z prawem mechanizmu, pomimo wielu lat spłaty kwota kapitału kredytu będzie wzrastała.

Przyjęcie konstrukcji prawnej konwersji częściowo nieważnej umowy kredytowej indeksowanej kursem CHF w ważną umowę kredytu złotowego opartego o reguły udzielania kredytów złotych udzielanych przez pozwanego bank spowoduje, że godziwe interesy obu stron umowy znajdą należytą ochronę. Interesy banku zostaną zabezpieczone poprzez zagwarantowanie mu wynagrodzenia w postaci odsetek opartych na WIBOR oraz marżę, którą stosował przy udzielaniu kredytów złotych z daty udzielania kredytu kredytobiorcom. Natomiast godziwe interesy kredytobiorców zostaną zabezpieczone poprzez ukształtowanie umowy kredytowej według klarownych i zgodnych z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa reguł, które spowodują, że spłaty dokonywane przez kredytobiorców będą zmniejszać kapitał.

Konsekwencją zastosowania mechanizmów indeksacji w umowie kredytowej jest nieuprawnione wzbogacenie się (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kosztem uszczuplenia majątku J. O. i M. O., a żądana kwota stanowi różnicę pomiędzy faktycznie uiszczonymi świadczeniami kredytobiorców a świadczeniami należnymi, które powinny być uiszczone, gdyby (...) Spółka Akcyjna z siedzibą

w W. swoje zobowiązania wykonywał należycie, z pominięciem kwestionowanych zapisów umownych i praktyk.

Uzasadniając żądanie ewentualne powodowie wskazali, że żaden z elementów umowy ani regulaminu nie był negocjowany. Nie mieli oni wpływu na treść zakwestionowanych klauzul, ponieważ bank posłużył się wzorcem umownym, który nie podlegał negocjacji, a zatem kwestionowane klauzule nie były z nimi uzgadniane indywidualnie. Przywołane klauzule zawierają mechanizmy wykonywania umowy kredytowej, tj. wskazują jaki kurs należy wziąć pod uwagę przy dokonywaniu przeliczenia (kupna czy sprzedaży) oraz z jakiej daty. Żadne z zakwestionowanych postanowień umownych nie precyzuje sposobu ustalania kursu wymiany walut, określają jedynie mechanizm postępowania. Kursy wykorzystywane przez (...) S.A. nie są kursami średnimi, nie są również kursami rynkowymi, lecz kursami kupna i sprzedaży obowiązującymi w przedmiotowym banku. Kredytobiorcy nie mają żadnego wpływu na kurs walut, gdyż jest on ustalany decyzją zarządu banku. Podobnie spready, stanowiące różnicę pomiędzy kursem kupna a kursem sprzedaży walut, mogą przyjmować dowolną wysokość, na którą konsument nie ma żadnego wpływu. Abuzywność kwestionowanych klauzul przejawia się więc tym, że bank samodzielnie (dowolnie) i dopiero po zawarciu umowy wyznaczał wysokość przeliczników. Polega ona również na tym, że kredytobiorcy nie znali ani wysokości przeliczników stosowanych wobec ich kredytu, ani zasad, wedle których bank ustala te przeliczniki. Kredytobiorcy zostali więc pozbawieni możliwości porównania na jakich warunkach dokonywać będą spłaty kredytu z propozycjami innych banków.

Zastosowanie niedozwolonych klauzul indeksacyjnych w umowie kredytowej doprowadziło do nieuzasadnionego wzbogacenia się (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kosztem kredytobiorców, co w pełni uzasadnia wystąpienie z żądaniem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Wskazano nadto, że kwestionowane postanowienia są tożsame z klauzulą nr (...) wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone wobec (...) Banku Spółki Akcyjnej (pozew – k. 2-15).

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od J. O. i M. O. na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że J. O. i M. O. dochodzą wielu wzajemnie wykluczających się roszczeń. Powództwo o ukształtowanie jest pozbawione podstawy prawnej. Gdyby żądanie uznania poszczególnych postanowień za bezskuteczne potraktować jako żądanie ustalenia, to rzeczą ze wszelkich miar oczywistą jest, że kredytobiorcy nie posiadają w tym zakresie interesu prawnego, skoro na tej samej podstawie wystąpili jednocześnie z żądaniem o zapłatę. Ponadto, powodowie w ramach swoich roszczeń zmierzających do „ukształtowania” i „ustalenia” odnoszą się do treści umowy kredytu pierwotnie wiążącego strony, zupełnie jednak pomijając, że wiąże ich inna umowa tj. umowa o spłatę długu. W ramach tej umowy zawarli m.in. umowę o spłatę długu, poprzez uznanie długu w wysokości 293.569,90 CHF. Nie mogą więc twierdzić, że przeliczenie wypłaconych im środków na CHF po uruchomieniu kredytu powinno być uznane za bezskuteczne.

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. zakwestionowała również roszczenie o zapłatę, wskazując na niejasne relacje pomiędzy roszczeniami o zapłatę kwoty 179.988,52 PLN oraz 9.655,42 PLN z tytułu spreadów oraz kwot 292.291,90 PLN i 45.029,32 CHF.

W ocenie banku niejasne jest, z czego wynikają różnice pomiędzy tymi kwotami, dlaczego dalsze roszczenie ewentualne jest wyższe od wcześniej zgłoszonego roszczenia ewentualnego. W pozwie ani w żadnym fragmencie uzasadnienia, nie wyjaśniono w jaki sposób wyliczono roszczenie dotyczące spreadu.

Nie ma jakichkolwiek podstaw do kwestionowania wiążącego charakteru umowy z uwagi na jej rzekomą sprzeczność z naturą umowy kredytu, art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego lub z zasadami współżycia społecznego. Umowy o kredyt denominowany i indeksowany do waluty obcej zostały wprost wymienione w art. 69 Prawa bankowego (jako możliwy wariant umowy kredytu) na mocy ustawy antyspreadowej. Przyjęcie stanowiska kredytobiorców prowadziłoby do wniosku, że wariant umowy kredytu, który ustawodawca wprost akceptuje i wprowadza do Prawa bankowego, ze względu na swoją konstrukcję, jest ex lege nieważny. Taki wniosek jest niemożliwy do zaakceptowania.

Nawet gdyby istniały podstawy do uznania umowy kredytowej za nieważną w części albo w całości, to strony wcześniej dokonały jej skutecznej konwalidacji – składając zgodne oświadczenia woli, tj. zawierając umowę o spłatę długu.

Nie doszło również do spełnienia przesłanek abuzywności w niniejszej sprawie. Przesłanki abuzywności podlegają indywidualnej ocenie, strona powodowa tych przesłanek nie wykazała. Sąd, w toku tzw. kontroli incydentalnej, ocenia ogół praw i obowiązków wynikających z umowy, co wymaga rozważenia indywidualnego rozkładu obciążeń, kosztów i ryzyka, jakie wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadania jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałyby zastrzeżone.

Zarzut dowolnego kształtowania przez bank kursów nigdy nie był prawdziwy. Kurs walutowy wyznaczają uwarunkowania rynkowe (popyt i podaż), a nie bank. Bank jedynie określa aktualny kurs w oparciu o wartości rynkowe tj. dostępne w danym momencie na rynku oferty kupna i sprzedaży walut.

Wskazano również, że kredytobiorcy zupełnie instrumentalnie traktują kwestię odesłania do tabel kursowych banku, oczekując, że Sąd zwolni ich z ryzyka kursowego, pozostawiając jednocześnie oprocentowanie właściwe dla franka szwajcarskiego.

Przed wystąpieniem przez kredytobiorców do banku z wnioskiem o udzielenie kwestionowaną umową kredytu, mieli już bogate doświadczenie z tego rodzaju umowami. We wniosku o udzielenie kredytu sami wskazali walutę kredytu CHF. W związku z ich sytuacją finansową, mogli dokonać wyboru dowolnej waluty kredytu, przede wszystkim mogli wybrać kredyt w walucie krajowej.

Wskazano również, że w pozwie zawarto nieprawdziwe twierdzenie, że kredytobiorcy podjęli decyzję o zawarciu umowy kredytu indeksowego do CHF w oparciu o przedstawione przez pracownika banku zapewnienia, że ryzyko kursowe jest minimalne, tzn. wahania kursowe to rząd wielkości 0,20 zł. Na przestrzeni 4 lat kurs wahał się zmieniając wartość

o ponad 30%. Niezależnie od złożonych przez kredytobiorców pisemnych oświadczeń, ich doświadczeń oraz treści rozmów prowadzonych pomiędzy powodami a pracownikami banku, świadomość zmienności kursów walut oraz nieprzewidywalności ich zmian uznawana jest

w polskim społeczeństwie za wiedzę powszechną, co potwierdza jednolite w tej kwestii orzecznictwo.

Problemy J. O. i M. O. związane ze spłatą kredytu nie wynikały z podjętej przez nich decyzji o wyborze CHF jako waluty indeksacji kredytu,

a przynajmniej nie były ich główną przyczyną. Z wniosku o zmianę warunków kredytu poprzez zawieszenie spłaty rat kapitałowych na okres 12 miesięcy oraz przedłużenie okresu kredytowania na maksymalny czas wynikało, że problemy finansowe wiążą się z obniżeniem honorarium M. O. o 25%, zmniejszeniem wartości zleceń otrzymywanych poza (...) S.A. oraz podwyższeniem płaconych przez niego alimentów. Po zawarciu przedmiotowej umowy kredytowej zawierał on kolejne umowy kredytów i pożyczek. W korespondencji

z bankiem wprost przyznał, że jego problemy wynikają z nadmiernego zadłużenia w innych bankach.

W ocenie banku nietrafny był również zarzut dowolnego i w sposób uznaniowy kształtowania przez bank wysokości kursów podawanych w bankowych tabelach, na podstawie których są przeliczane zobowiązania wynikające z umowy, bowiem następuje to

w sposób obiektywny, w oparciu o rynkowe kryteria.

Pozwany bank wskazał również, że niedopuszczalna jest zmiana charakteru kredytu

z indeksowanego do waluty obcej na złotowy, przy jednoczesnym zachowaniu charakterystycznego dla kredytów indeksowanych do waluty obcej oprocentowania.

Odnosząc się do zawartych w pozwie oświadczeń powodów o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego w umowie kredytu i umowie o spłatę długu pod wpływem błędu, pozwany podniósł, że twierdzenia powodów o rzekomym wprowadzeniu ich w błąd przez pozwanego są gołosłowne i nieumotywowane. Powodowie nie sprecyzowali m.in. jakie informacje przekazane im przez pozwanego były nieprawdziwe. Podniósł ponadto, że oświadczenia te są bezskuteczne, gdyż złożone zostały po upływie rocznego terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 k.p.c. (odpowiedź na pozew – k. 294-335).

Sąd ustalił, co następuje:

Umową kredytu nr (...) z 11 października 2005 r. M. O. i J. O. zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w G. umowę o kredyt w kwocie 1.026.812 złotych indeksowanego kursem CHF. Dnia 13 marca 2006 r. zawarli z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 1.026.800 zł, natomiast dnia 11 kwietnia 2006 r. zawarli aneks do tej umowy, którym podwyższono kwotę kredytu. Dnia 18 lipca 2008 r. zawarli umowę nr (...) o pożyczkę hipoteczną dla osób fizycznych (...) waloryzowaną

kursem CHF na kwotę 160.000 zł (umowa nr (...) – k. 432-437, umowa nr (...) – k. 438-440, aneks z 11.04.2006 r. – k. 441-442, umowa nr (...) – k. 443-446).

J. O. i M. O. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na kwotę 650.000 zł na zakup lokalu mieszkalnego z rynku pierwotnego, w walucie CHF. Okres spłaty kredytu określono na 324 miesiące. Do wniosku załączono zaświadczenie o zatrudnieniu, z którego wynikało, że średni miesięczny dochód netto M. O. z ostatnich 6 miesięcy wynosi 50.220,22 złotych. J. O. oświadczyła, że prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) (wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego – k. 452-455, zaświadczenie o zatrudnieniu – k. 456, oświadczenie z 03.07.2008 r. – k. 457).

Decyzją kredytową nr (...) przyznano M. O. i J. O. wnioskowany kredyt, określając warunki jego udzielenia (decyzja nr (...) – k. 463-464).

Umową nr (...) o kredycie hipotecznym dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z 20 sierpnia 2008 r. (zwaną dalej: umową kredytową) (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. udzielił J. O. i M. O. kredytu na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku (...) położonym w W. przy ul.(...), pokrycie kosztów prac wykończeniowych w lokalu oraz pokrycie kosztów związanych z udzieleniem kredytu.

Kwota kredytu wynosiła 650.000 zł. Walutą waloryzacji kredytu był CHF. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 14 lipca 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 331.125,82 CHF. Zgodnie z postanowieniami umowy kredytowej kwota ta miała charakter informacyjny. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej. Okres kredytowania wynosił 264 miesięcy, tj. od 20 sierpnia 2008 r. do 16 sierpnia 2030 r. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt z dnia 29 maja 2008 r. wynosząca 2,78%, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 1,05%. (...) miał co miesiąc dokonać porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokonać zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej LIBOR 3M co najmniej o 0,10 punktu procentowego. Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,83%, a marża banku – 1,05%. Oprocentowanie kredytu ulegało zmianom. Zmiana wysokości oprocentowania zgodnie z postanowieniami § 9 umowy kredytowej nie stanowi zmiany tej umowy.

Zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka kaucyjna do kwoty 975.000 zł ustanowiona na nieruchomości i wpisana w pierwszym miejscu założonej księgi wieczystej oraz oświadczenie kredytobiorców o poddaniu się egzekucji do kwoty 1.300.000 zł.

Zgodnie z postanowieniami umowy kwota 560.185 zł miała zostać wypłacona na rzecz inwestora zastępczego, kwota 53.000 zł miała pozostać do dyspozycji kredytobiorców celem pokrycia kosztów prac wykończeniowych, kwota 27.840 zł miała pozostać do dyspozycji kredytobiorcy celem pokrycia kosztów związanych z udzieleniem kredytu, kwota 8.974,36 zł została przeznaczona na pokrycie składki ubezpieczenia kredytu od poważnego zachorowania.

Harmonogram spłat kredytu stanowił załącznik i integralną część umowy kredytowej. Miał być on sporządzony w CHF. Raty kapitało-odsetkowe oraz raty odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowych (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Zgodnie z postanowieniami umowy kredytowej wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kredytowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującym w dniu i godzinie spłaty.

Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Ponadto, oświadczyli, że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

W dniu zawarcia umowy kredytowej obowiązywał Regulamin kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...) (zwany dalej: regulaminem).

W dniach 20 sierpnia 2008 r. oraz 11 września 2008 r. kredytobiorcy złożyli wnioski o odblokowanie środków kredytu odpowiednio w kwotach – 597.000 zł oraz 53.000 zł. Kwoty te zostały przekazane na rachunek kredytobiorców (umowa kredytowa – k. 33-41, 466-470, harmonogram spłat kredytu z 15.09.2008 r. – k. 110-115, 477-482, regulamin – k. 43-59, wniosek z 20.08.2008 r. – k. 472, wniosek z 11.09.2008 r. – k. 473, potwierdzenia wykonania operacji – k. 474-475, zaświadczenia z 18.04.2017 r. – k. 98-99).

Z dniem 1 kwietnia 2009 r. oraz z dniem 1 lipca 2009 r. zmianie uległ regulamin będący integralną częścią umowy kredytowej. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu definicji odsetek memoriałowych, rachunku walutowego, spreadu walutowego oraz zmiany waluty spłaty. Umożliwiono również kredytobiorcom zmianę waluty spłaty kredytu (pismo okólne (...) z załącznikami – k. 527-538, pismo okólne (...) z załącznikami – k. 540-547).

Dnia 17 sierpnia 2011 r. M. O. i J. O. złożyli wniosek o odroczenie spłaty kapitału na okres 8 miesięcy z umów o numerach: (...). Wniosek ten motywowali obniżeniem miesięcznego honorarium M. O. o 25%, mniejszą liczbą dodatkowych zleceń, wysokim kursem franka szwajcarskiego oraz podwyższeniem alimentów dla byłej żony M. O.. Wpływ na trudną sytuację finansową kredytobiorców miało również zbyt duże obciążenie kredytami (wniosek o zmianę warunków umowy w ramach (...) – k. 549, korespondencja mailowa – k. 552-554).

W związku z pogorszoną sytuacją finansową kredytobiorców zalecane było zawieszanie spłat kapitałowych na okres 12-miesięcy, wydłużenie okresu kredytowania na maksymalny oraz uruchomienie produktów restrukturyzacyjnych. Po przedstawieniu powyższych propozycji w banku wprowadzono nowy rodzaj umowy – umowa o spłatę długu dla produktów hipotecznych waloryzowanych kursem waluty obcej (propozycja decyzji – k. 555-565, aneks z 06.03.2012 r. – k. 566).

Umową ugody nr (...) zawartą z (...) Bankiem (...) Spółka Akcyjną z siedzibą w W. M. O. uznał swój dług wynikający z kredytu gotówkowego (...) udzielonego na podstawie umowy z 18 grudnia 2009 r. (umowa ugody nr (...) – k. 550-551).

Umową z 30 marca 2012 r. o spłatę długu wynikającego z Umowy o Kredyt Hipoteczny dla Osób Fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 20 sierpnia 2008 r. nr (...) (zwaną dalej: umową o spłatę długu) dokonano 12-miesięcznego odroczenia spłaty kapitału długu objętego umową kredytową. Jednocześnie ustalono, że całkowita kwota tego długu wynosi 293.569,90 CHF, co na dzień 19 marca 2012 r., według kursu sprzedaży waluty waloryzacji z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 1.033.718,33 PLN, w tym kapitał - 291.736,13 CHF (1.027.261,26 PLN) i odsetki – 1.833,77 CHF (6.457,07 PLN). M. O. i J. O. powyższy dług uznali w całości oraz przyjęli do wiadomości, że na dzień realizacji umowy o spłatę długu całkowita kwota długu określona powyżej może ulec zmianie w wyniku naliczenia odsetek, zgodnie z umową kredytową.

Aneks z 11 września 2014 r. do umowy o spłacie długu strony dokonały zmian niektórych postanowień tej umowy oraz określiły, że całkowita kwota do zapłaty przez kredytobiorców na dzień 30 czerwca 2014 r., obliczona zgodnie z przyjętymi założeniami, wynosi 400.834,15 PLN (aneks z 11.09.2014 r. – k. 76-77).

Zadłużenie podlegało oprocentowaniu według zmiennej stopy procentowej w wysokości 1,81%. Bank, na koniec każdego miesiąca, miał dokonywać sprawdzenia stawki referencyjnej, dla waluty w której waloryzowany był dług

LIBOR 3M ogłaszanej przedostatniego dnia roboczego tego miesiąca i porównać ją ze stawką bazową obowiązującą w banku w dniu sprawdzenia. Bank miał dokonać zmiany wysokości obowiązującej w banku stawki bazowej w przypadku, gdy stawka referencyjna będzie wyższa albo niższa o co najmniej 0,10 punktów procentowych od stawki bazowej obowiązującej w banku. Zmiana wysokości obowiązującej stawki bazowej w banku następowała w zakresie zmiany stawki referencyjnej. Rzeczywista stopa oprocentowania wynosiła 1,82%. Całkowita kwota do zapłaty przez dłużników, obliczona zgodnie z przyjętymi założeniami, wynosiła 1.275.715,22 zł.

J. O. i M. O. zobowiązali się dokonać spłatę długu w 221 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych, zgodnie z harmonogramem spłat. Dłużnicy wybrali zapłatę długu w złotych. Strony zawarły aneks z 12 sierpnia 2016 r. do umowy o spłatę długu, dokonując zmiany tej umowy w określonym zakresie (umowa o spłatę długu – k. 60-74, aneks z 12.08.2016 r. – k. 75, formularz informacyjny dotyczący umowy przewidującej zmianę sposobu spłaty kredytu – k. 78-86, załącznik do formularza informacyjnego – k. 87-95).

M. O. i J. O. dokonywali comiesięcznej spłaty rat kredytu (zaświadczenia z 18.04.2017 r. – k. 96-97, 100-102, elektroniczne zestawienia operacji – k. 131-142).

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (wcześniej (...) BANK S.A.) w latach 2009-2016 pełnił funkcję (...) (wydruki ze strony ...) – k. 580-586).

Pismem z 14 czerwca 2017 r. J. O. i M. O., reprezentowani przez pełnomocnika, zwrócili się do (...) Spółki Akcyjnej z wnioskiem o podjęcie negocjacji mających na celu zmianę postanowień umowy kredytowej. W odpowiedzi (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wskazała, że umowa ta jest ważna i nie ma podstaw do uznania, że kredytobiorcy nie są zobowiązani do spełnienia świadczeń wynikających z tej umowy (wezwanie z 14.06.2017 r. – k. 25-30, pismo (...) S.A. z 11.07.2017 r. – k. 22-24).

(...) Bank S.A. zmienił firmę na (...) S.A. (okoliczność bezsporna).

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wyżej wymienione dowody z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne. Dokumenty te nie były kwestionowane przez strony. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania ich z urzędu.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

- a) „Ekspertyza prawna w sprawie oceny charakteru i skutków prawnych postanowień umownych w postaci klauzul indeksacyjnych (waloryzacyjnych) w umowach o kredyt walutowy” autorstwa dr Jana Mojaka (k. 175-182);
- b) „Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych” Komisji Nadzoru Finansowego (k. 183-200);
- c) „Rekomendacja S dotycząca praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie” Komisji Nadzoru Finansowego (k. 201-223);
- d) „Rekomendacji S (II) dotycząca dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie” Komisji Nadzoru Finansowego (k. 224-238);
- e) „Dopuszczalność konwersji kredytowych zobowiązań walutowych – wybrane zagadnienia” autorstwa dr Jana Mojaka i mgr Tomasza Turskiego (k. 239-252);
- f) „Raportu dotyczącego spreadów” Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (k. 253-265, 588-589);
- g) artykułu pt. „Ranking kredytów mieszkaniowych – wrzesień 2008” (k. 266-272);
- h) „Biała księga kredytów frankowych w Polsce” Związku Banków Polskich (k. 344-405);
- i) „Tabela kursowa (...) S.A. – metodyka oraz analiza porównawcza” (k. 407-430);

- j) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k. 484-490);
- k) Wydruków wykresów ze zmianami stawek referencyjnych LIBOR 3M i WIBOR 3M (k. 492-505);
- l) „Raport o stabilności systemu finansowego Luty 2016” Narodowego Banku Polskiego (k. 507-525);
- m) Pismo (...)Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. do Zastępcy Dyrektora Departamentu Ochrony Interesów Konsumentów Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (k. 568-575);
- n) „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczenia wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa prof. UW dr hab. Macieja Kalińskiego (k. 601-603);
- o) Pismo Narodowego Banku Polskiego do Szefa Kancelarii Sejmu (k. 605-609);
- p) „Geneza i istota samorządu terytorialnego” autorstwa prof. dr hab. Zygmunta Niewiadomskiego (k. 610-615);
- q) Stanowiska Sądu Najwyższego do „projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki” (k. 617-618);

bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opinie ekonomiczno-prawne zawarte w opracowaniach stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął również przedłożone przez powodów wydruki tabel aktualnych kursów walut (...) S.A. (k. 277-285), wydruku księgi wieczystej nr (...) (k. 273-276), tabelę zawierającą wyliczenia powoda co do wysokości nadpłaconych rat i spłat (k. 626-628), jak również przedłożone przez stronę pozwaną zestawienia kursów walut publikowanych przez banki dla wybranych dat (k. 577-578), raportów rocznych banku i podmiotów należących do grupy kapitałowej banku od roku 2006 do roku 2015, tabeli z informacją o kursach z tabel (...) S.A. od 2 stycznia 2002 r., tabel kursów średnich, kupna i sprzedaży NBP od 2 stycznia 2006 r., tabeli – porównania kursów sprzedaży NBP i kursów (...) S.A., jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (k. 620).

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości oraz finansów, bowiem dopuszczenie tego dowodu na okoliczności wskazane przez powodów nie przyczyniłoby się do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Stan faktyczny sprawy został dostatecznie wyjaśniony i wydanie rozstrzygnięcia możliwe było na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów. Prowadzenie dowodu z opinii biegłego, na okoliczności wskazane przez powodów, prowadziłoby wyłącznie do nieuzasadnionego podnoszenia kosztów postępowania oraz jego przedłużenia.

Sąd zważył, co następuje:

Zarówno powództwo, jak i żądania ewentualne nie zasługiwały na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że obecnie podstawą stosunku łączącego strony niniejszego postępowania jest umowa o spłatę długu. W umowie tej określona została pozostała do zapłaty wysokość zadłużenia. Strony ustaliły ją

na kwotę 293.569,90 CHF. Istotnym jest, że powodowie dług w tak określonej wysokości uznali. Nie kwestionowali wówczas jego istnienia ani wysokości.

Sąd podzielił stanowisko pozwanego co do bezskuteczności zawartych w pozwie oświadczeń powodów o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli zawartych przez powodów w umowie kredytowej i umowie o spłatę długu, jako złożonych pod wpływem błędu.

Zgodnie z art. 84 § 1 k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Co do zasady, strona może powoływać się tylko na błąd istotny, czyli uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (art. 84 § 2 k.c.). Jeżeli jednak błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej (art. 86 § 1 k.c.). Zgodnie z art. 88 k.c., uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie, przy czym to uprawnienie wygasa z upływem roku od wykrycia błędu.

Oceniając przesłanki z art. 84 § 1 k.c. i art. 88 k.c. należy wskazać, że zgodnie z przyjętym przez doktrynę poglądem strona powodowa winna była wykazać, że pozwany wprowadził stronę powodową w błąd co do treści czynności prawnej, a nadto, że był to błąd istotny, jak również że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu wykryte zostało przed upływem roku od daty złożenia takiego oświadczenia.

Powyzszym obowiązkom powodowie nie sprostali. Powodowie w pozwie wskazali, że zostali wprowadzeni w błąd co do wysokości całkowitej kwoty kredytu oraz co do wysokości całkowitego zadłużenia. W uzasadnieniu pozwu brak jest jednak wyjaśnienia na czym polegały zarzucane pozwanemu błędy, dlaczego powodowie uważają, że zostali wprowadzeni w błąd oraz kiedy błędy te wykryli. Braki te uniemożliwiają Sądowi na ustalenie czy powodowie faktycznie zostali wprowadzeni przez pozwanego w błąd, czy błędy te były istotne, a w szczególności czy powodowie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli, złożonych w umowie kredytu i umowie o spłatę długu, w ustawowym terminie.

Sąd jednocześnie miał na względzie, że powodowie otrzymali od pozwanego harmonogram spłaty kredytu. Nie mogą zatem skutecznie powoływać się na to, że zostali wprowadzeni w błąd co do całkowitego kosztu kredytu, czy pozostałego do spłaty zadłużenia.

Dodatkowo wskazać należy, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu (art. 88 k.c.) ma charakter materialnoprawny i dla swojej skuteczności wymaga dojścia do drugiej strony umowy, jako adresata tak, że mogła się ona zapoznać z jego treścią (art. 61 §1 k.c.). Zarówno złożenie takiego oświadczenia, jak i jego przyjęcie przez kontrahenta umowy, może nastąpić przez pełnomocnika strony składającej oświadczenie i przyjmującej je, brak bowiem w tym przedmiocie ograniczeń ustawowych i zakaz taki nie wynika także z właściwości tej czynności prawnej. Ponieważ jednak oświadczenie takie kształtuje sytuację materialnoprawną zarówno strony składającej je jak i przyjmującej, udzielone pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z mocy prawa (art. 91 k.p.c.), umocowania do jego złożenia ani przyjęcia, a zatem wymagane jest udzielenie w tym przedmiocie pełnomocnictwa szczególnego. Powodowie nie wykazali, że udzielili swojemu pełnomocnikowi procesowemu pełnomocnictwa do złożenia takiego oświadczenia w imieniu powodów (pełnomocnictwa szczególnego), choćby w sposób dorozumiany.

W konsekwencji powodowie nie wykazali faktu wywołania przez pozwanego istotnego błędu dotyczącego treści czynności prawnej w rozumieniu art. 84 k.c. ani faktu dochowania objętych art. 88 k.c. wymogów co do formy i terminu uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu. Uchylenie się od skutków

oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu nie mogło zatem skutkować nieważnością czynności prawnej, w której skład wchodziło wadliwe oświadczenie woli.

Bezprzedmiotowym jest zatem badanie ewentualnej nieważności niektórych postanowień umowy kredytowej oraz postanowień regulaminu.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że żądanie określone w pkt 1 petitum pozwu podlegałoby oddaleniu jako pozbawione podstawy prawnej. Przyjmuje się następujący podział powództw – ze względu na ich treść – na powództwa o świadczenie, o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa i o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa. O tym, z którego rodzaju sprawą mamy do czynienia decyduje treść żądania pozwu, a nie np. charakter zarzutów, którymi broni się pozwany (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 1999 r., III CZ 9/99).

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Nie budzi wątpliwości, że interes prawny jest przesłanką merytoryczną powództwa wytoczonego na podstawie art. 189 k.p.c., o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Z reguły ten interes nie zachodzi, gdy osoba zainteresowana może (np. w procesie o świadczenie albo o ukształtowanie prawa) uzyskać w pełni ochronę swych praw. Wykazanie interesu prawnego jest zbędne, jeżeli przepis prawa (materialnego lub formalnego) upoważnia uprawnionego do takiego powództwa, co ma miejsce głównie przy powództwach o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, np. przy żądaniu ustalenia praw stanu, ustalenia ojcostwa, unieważnienia małżeństwa itd. W innych wypadkach wykazanie interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa jest konieczne do uwzględnienia powództwa o ustalenie (por. uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 17 kwietnia 1970 r., III PZP 34/69; uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna - z 30 grudnia 1968 r., III CZP 103/68).

Powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa musi być przewidziane w konkretnym przepisie. Jest to cecha odróżniająca je od powództw o zasądzenie świadczenia lub o ustalenie istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. Typowymi powództwami z tej grupy są powództwa o: zawarcie umowy przyrzeczonej (art. 390 § 2 k.c.), o ustalenie ojcostwa (art. 84 k.r.o.), o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do powoda (art. 59 k.c.), oparte na klauzuli rebus sic stantibus (art. 357¹ i 358¹ § 3 k.c.), o rozwód (art. 56 k.r.o.), o zaprzeczenie ojcostwa (art. 63-71 k.r.o.), o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 k.p.c.).

Brak byłoby zatem podstaw do uwzględnienia tego żądania jako powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego łączącego strony poprzez zmianę treści postanowień umowy i regulaminu będących jego podstawą, co wynika z treści żądania, z uwagi na brak postawy prawnej zawartej w przepisach prawa materialnego.

Nie istniały również podstawy do dokonania konwersji umowy kredytowej. Przedmiotem konwersji może być tylko istniejąca, lecz nieważna czynność prawna, która odpowiada wszystkim istotnym wymaganiom innej tzw. zastępczej czynności prawnej, przez co należy rozumieć każdą inną czynność prawną o innych skutkach albo o innej treści, aniżeli czynność nieważna, jeżeli umożliwia ona osiągnięcie zamierzonego identycznego celu gospodarczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 2010 r., III CSK 105/09). Brak było jednak podstaw do uznania kwestionowanych postanowień za nieważne.

Stosownie do art. 58 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (§ 3).

W ocenie Sądu, brak jest przesłanek uznania umowy kredytowej za sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejścia ustawy. Umowa zawarta przez powodów z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r. (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876), zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powoda, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powodów w dniu 20 sierpnia 2008 r. określa kwotę i walutę kredytu (650.000 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 264 miesięcy, tj. do 18 sierpnia 2030 r., poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), i wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (LIBOR 3M + marża banku). W art. 69 ust. 2 posłużono się przy określeniu elementów umowy kredytu sformułowaniem „w szczególności” co oznacza, że umowa kredytu może także zawierać inne postanowienia niesprzeczne z prawem, niemające na celu obejścia prawa i niesprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016).

W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powodów nie może być uznana za sprzeczną z prawem.

Na podstawie umowy kredytu J. O. i M. O. obowiązani byli spłacać w złotych polskich kredyt udzielony w złotych polskich, waloryzowany CHF, na podstawie harmonogramu sporządzonego w CHF. Taka treść zobowiązania, nie tylko była zgodna z przytoczonymi wyżej przepisami, ale i dopuszczalna w myśl art. 3 ust. 3 w zw. z art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, w brzmieniu z dnia zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

W ocenie Sądu nie zachodzi również podstawa do uznania kwestionowanych klauzul za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych

o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współzycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. W kontekście tej normy należy uwzględnić, że sytuacja finansowa powodów, w chwili zawarcia umowy kredytowej pozwalała im na zaciągnięcie kredytu złotowego. Powodowie wcześniej wielokrotnie zawierali umowy kredytowe waloryzowane CHF, znali zatem mechanizm działania oraz korzyści takich kredytów, jak również ich ryzyko. Decydując się na zawarcie kredytu waloryzowanego CHF kierowali się niskim jego oprocentowaniem i uznali go za najkorzystniejsze rozwiązanie. Powodowie samodzielnie wypełnili wniosek kredytowy, podpisali oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stopy procentowej, a następnie otrzymali decyzję kredytową określającą warunki, zgodnie z którymi zawarli następnie umowę kredytową. Bank zapewnił zatem powodom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykami z nim związanymi, i to ostatecznie od powodów zależało zawarcie umowy kredytowej. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa zawarta przez powodów w dniu 20 sierpnia 2008r. była wynikiem zachowania się banku w sposób niełojalny lub nieuczciwy.

Odnosząc się do zarzutów abuzywności kwestowanych postanowień, w ocenie Sądu, brak określenia w treści umowy kredytu jasnych reguł przeliczenia przez pozwany Bank kwoty kredytu i rat kapitałowo - odsetkowych w stosunku do kursu franka szwajcarskiego czyni klauzulę indeksacyjną abuzywną. Zastrzec jednak należy, że sama indeksacja co do zasady jest dopuszczalna, bezskuteczna jest tylko taka, która narusza zasadę równorzędności stron stosunków cywilnych i uniemożliwia ustalenie treści zobowiązania poddanego indeksacji. Konsekwencją uznania danej klauzuli umownej za niedozwoloną jest to, że nie wiąże ona konsumentów *ex tunc* i *ex lege*. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 1 k.c. *in fine*, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Wobec powyższego skutkiem abuzywności zakwestionowanych przez powodów klauzul indeksacyjnych nie jest zatem nieważność całej umowy kredytu, a jedynie bezskuteczność tychże klauzul, co oznacza, że strony wiąże treść umowy kredytu z wyłączeniem tychże klauzul (tak również SN w wyroku z dnia 21 lutego 2013r., sygn. akt I CSK 408/12, Legalis nr 719201).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Unormowania zawarte w art. 385¹ -385³ k.c. mają charakter szczególny w stosunku do tych przepisów, które mają powszechne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (wskazać należy chociażby na art. 58, 353¹ czy 388 k.c.). Najważniejsze jest jednak to, iż uzasadnieniem dla ich wprowadzenia ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny był zamiar zapewnienia konsumentom bardziej skutecznej ochrony

w stosunkach umownych z profesjonalistami, a przede wszystkim zaś potrzeba uwzględnienia w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993r.

o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE z 1993 r. L 95/29).

Sąd podziela pogląd wyrażony w przywołanym powyżej wyroku Sądu Najwyższego

z dnia 22 stycznia 2016r., że umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny reżim jego podwyższenia. Cel abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umownych nie przemawia za szerokim rozumieniem formuły "postanowień określających główne świadczenie stron". W tej sytuacji należy stwierdzić, że postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego), nie dotyczą głównych świadczeń stron

w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.

Zwrócić należy także uwagę na treść art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011r. o zmianie ustawy- prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw tzw. antyspreadowej (Dz. U. 2011 Nr 165, poz. 984), która weszła w życie dnia 26 sierpnia

2011r., zgodnie z którym „w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki”. Przepis ten reguluje kwestie intertemporalne związane z jej stosowaniem i wprost potwierdza, że zawieranie umów kredytu indeksowanego było przed wprowadzeniem ww. ustawy dopuszczalne. Również na ten temat wypowiedział się Sąd Najwyższy, który stwierdził, że „ideą dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...). Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia” (wyrok Sądu Najwyższego 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, LEX nr 1663827). Sąd Okręgowy w pełni podziela ten pogląd.

Zdaniem Sądu, z wyżej zacytowanych przepisów wyraźnie wynika dopuszczenie przez prawo kredytów denominowanych i indeksowanych do waluty innej niż waluta polska i takie rozwiązanie stanowi element umowy kredytu, a tym samym nie pozbawia takiej umowy charakteru umowy kredytu. Podsumowując, tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego).

Sąd podkreśla również, że w umowę kredytu bankowego z reguły jest wpisana niepewność co do wysokości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę (podobnie: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 maja 2012 r., sygn. akt II CSK 429/11, Legalis nr 526856). Wskazana niepewność cechuje nawet kredyty złotowe, nieindeksowane do waluty obcej, zwłaszcza w przypadku zastosowania zmiennego oprocentowania kredytu, zależnego od szeregu czynników, na które kredytobiorca również nie ma wpływu. Bez wątplenia więc brak równości świadczeń pomiędzy kwotą faktycznie udzielonego i wypłaconego kredytu a ostateczną wartością zwracanego przez kredytobiorcę świadczenia, uwzględniając zarówno kwotę nominalną kredytu, jak również odsetki i koszty jego udzielenia, stanowi istotę kredytu. W skutek powyższego znamionem jest, że już z ustawowego założenia od samego początku tj. od podpisania umowy kredytowej, jej strony nie stoją na równej pozycji, gdyż kredytobiorca, niedysponujący własnymi środkami pieniężnymi, musi skorzystać z finansowego wsparcia ze strony banku, który z udzielania kredytów czerpie zyski.

W ocenie Sądu, brak jest również podstaw do uznania, że zawarta przez strony umowa kredytu narusza zasadę swobody umów z art. 353¹ k.c.

Nie zostało wykazane w niniejszym postępowaniu, że pozwany bank działał podstępnie wobec powodów i ukrywał lub nie informował powodów o ryzyku walutowym. Przede wszystkim powodowie w złożonych oświadczeniach w sposób jasny zadeklarowali, że zostali poinformowani przez bank o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej, że są świadomi faktu, że zmiana wysokości stawek referencyjnych ma bezpośredni wpływ na wysokość oprocentowania kredytu oraz, że zapoznali się z przykładowymi symulacjami wariantów spłat kredytu dla różnych poziomów kursu walut lub/i stopy procentowej. Powodowie również w sposób jasny oświadczyli, że są w pełni świadomi ryzyka jakie płynie z zaciągnięcia kredytu waloryzowanego do waluty obcej, w tym przypadku do CHF. Nadto, w oparciu o powszechnie publikowane dane, m.in. przez NBP, istniała możliwość realnej oceny zmienności kursów, tj. zarówno, iż podlegały one zmianom w przeszłości, przed zawarciem umowy kredytowej, jak i że nie jest możliwym przewidzenie ich wysokości na przyszłość.

Powodowie składając wniosek kredytowy wyraźnie wskazali, że ich zamiarem pozostaje zaciągnięcie kredytu walutowego, pomimo posiadania przez pozwanego Banku w ofercie również kredytów złotych. Będąc więc uprzednio poinformowanym o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej, posiadając doświadczenie w zaciąganiu takich kredytów oraz mając świadomość faktu, że

w przypadku kredytów indeksowanych kursem waluty obcej ponoszone jest ryzyko kursowe, co oznacza, że zarówno rata kredytu, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu - przeliczona na PLN na dany dzień - podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty powodowie świadomie podjęli decyzję o wyborze przedmiotowego kredytu.

W tym miejscu należy wskazać, iż ustawa z dnia 29 lipca 2011r. o zmianie ustawy- prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw od dnia wejścia w życie tj. od 26 sierpnia 2011r. umożliwiła klientom banków dokonywanie spłat rat bezpośrednio w walucie kredytu, co eliminowało problem przeliczania kursów CHF na PLN. Od tego dnia powodowie uzyskali uprawnienie do dokonywania spłat rat kredytu bezpośrednio w CHF.

Jak, już wcześniej wielokrotnie podnoszono, brak było interesu prawnego po stronie powodowej do wytoczenia ustalenia kwestionowanych postanowień za abuzywne, albowiem jeżeli po ich stronie mogła wyniknąć nadpłata, wynikająca z ewentualnej abuzywności wskazanych postanowień umownych, zastosowanych do tej części kredytu, która została już spłacona, na przykład na skutek tego, że spłacone przez powodów raty były wyższe niż te, które ich zdaniem powinni byli płacić, to w ocenie Sądu powodom przysługiwało roszczenie o zapłatę.

W tym kontekście Sąd Okręgowy podziela również stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, Legalis nr 1213095, że kredytobiorca nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, że niedozwolone są postanowienia umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, zawartej przed wejściem w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011r. o zmianie ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw.

Z powyższych przyczyn oddalić należało również roszczenie ewentualne o uznanie za bezskuteczne postanowień umownych stosowanych przez bank.

Roszczenia powodów zawarte w pkt 2 i 3 pozwu także nie zasługiwały na uwzględnienie. Konieczność dokładnego określenia żądania w pozwie została przewidziana w art. 187 § 1 pkt 1) k.p.c. Sąd nie może zastępować strony w precyzowaniu żądania, gdyż dokładne sformułowanie żądania jest obowiązkiem powoda i wiąże się z koniecznością ścisłego, skonkretyzowanego określenia przez sąd obowiązku pozwanego, wyznacza także granice rozstrzygnięcia sądu (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 28 stycznia 2013 r., I ACz 75/13). Powinno ono odzwierciedlać treść wyroku, jakiego wydania powód oczekuje od sądu. Nieprawidłowym zatem było sformułowanie żądania „rozliczenia umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych, obowiązujących w (...) S.A., przy założeniu, że suma kwoty kredytu wynosiła 650.00 zł oraz z zachowaniem zmiennego oprocentowania ustalonego w umowie kredytowej”. Żądanie to uznać należy za rażąco nieprecyzyjne. Nie sposób bowiem ustalić jakie są oczekiwania strony powodowej. Nie określono w jaki sposób miałyby nastąpić rozliczenia tej umowy. Można wnioskować, że wolą powodów mogło być określenie przez Sąd jaki byłby koszt kredytu udzielonego powodom, gdyby został on udzielony w złotych oraz ustalenie różnicy pomiędzy tak ustalonym kosztem kredytu a kosztem kredytu udzielonego w walucie CHF. Żądanie takie jest nieprawidłowe. Strona winna wystąpić ze ściśle określonym roszczeniem o zapłatę, co nastąpiło w punkcie 4 petitum pozwu. Przez „rozliczenie” umowy kredytowej strona mogła również rozumieć dokonanie przez Sąd pewnych operacji księgowych. Takie roszczenie uległoby odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1) k.p.c.

Nieprawidłowo zostało również zgłoszone żądanie „określenia wysokości pozostałych do spłaty rat według zasad kredytu złotowego obowiązującego w banku – kredytodawcy”.

W zakresie tego żądania strona powodowa również winna przedstawić proponowaną treść rozstrzygnięcia, którego prawidłowość badana byłaby w toku postępowania. Rolą Sądu nie jest określanie żądań strony, w szczególności gdy jest ona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

Roszczenie o zapłatę, zawarte w pkt 4 petitum pozwu oraz zawarte w pkt 2 na 4 stronie pozwu, również nie zasługiwało na uwzględnienie. Jako podstawę roszczenia wskazano art. 410 § 2 k.c. Wskazane przez powoda kwoty miały stanowić świadczenie nienależne

w rozumieniu tego przepisu, z uwagi na nieważność kwestionowanych postanowień umowy kredytowej oraz regulaminu. Z uwagi na brak podstaw do uznania tych postanowień za nieważne roszczenie powodów uznać należy za nieuzasadnione. Powodowie nie wykazali również zasadności żądanych kwot. Nie przedstawili bowiem, w jaki sposób zostały one przez nich wyliczone. Strona powodowa co prawda złożyła sporządzone przez siebie wyliczenie nadpłaconych rat i spreadów. Nie wykazała również w jakich sposób to wyliczenie zostało sporządzone. Z oświadczenia pełnomocnika powodów wynika, że tabela ta została sporządzona na podstawie zaświadczenia sporządzonego przez pracowników pozwanego, jednakże treść przedłożonego wyliczenia nie znajduje w całości odzwierciedlenia w załączonych do pozwu zaświadczeniach. W dalszym ciągu wątpliwości budzi sposób wyliczenia przez powodów wysokość rat bez klauzul waloryzacyjnych oraz wysokości różnicy w spreadzie. Kluczową okolicznością uzasadniającą pominięcie tego dowodu stanowił brak odzwierciedlenia ustalonych na podstawie tego wyliczenia kwot w żądaniach pozwu. Nie sposób zatem było się na nim oprzeć. Wobec powyższego zgłoszone przez powodów żądanie o zapłatę należało oddalić, jako nieudowodnione. Ciężar udowodnienia zasadności oraz wysokości zgłoszonego roszczenia ciążył na stronie powodowej, która mu nie podołała.

O kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego, Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. to jest z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, który powodowie w całości przegrali.

SSR (del.) Barbara Pyz-Kędzierska

ZARZĄDZENIE

(...)

SSR (del.) Barbara Pyz-Kędzierska